

W roku 2023 mija sto lat od śmierci Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej, stąd Sejm Rzeczypospolitej Polskiej [Uchwałą z dnia 22 lipca 2022 roku](#) ustanowił rok 2023 Rokiem **Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej**.

Jadwiga Zamoyska, z domu Działyńska (ur. 4 lipca 1831 w Warszawie, zm. 4 listopada 1923 w Kórniku)- matka Władysława Zamoyskiego, córka Tytusa Działyńskiego (1831-1923), córka Gryzeldy Celestyny z Zamoyskich i Adama Tytusa Działyńskich. – polska działaczka społeczna, służebnica Boża Kościoła katolickiego

Była córką Tytusa Działyńskiego i Gryzeldy Celestyny z Zamoyskich. Była ukochaną córką Tytusa Działyńskiego, który wpoił jej patriotyzm, umiłowanie tradycji, pasję naukową, a także tolerancję, upór i niezależność w myśleniu i działaniu oraz krytyczny dystans wobec rzeczywistości. Od ojca pobierała pierwsze nauki, matka

była dla niej przewodnikiem duchowym. Pierwsze lata życia spędziła w galicyjskich Oleszycach; od 1838 przebywała w odzyskanym przez ojca Kórniku.

Jadwiga otrzymała wykształcenie typowe dla córek ziemiańskich w poł. XIX w. Uczyła się: geografii, literatury, historii, rysunku, gry na klawikordzie, języków obcych, nie tylko angielskiego, czy francuskiego, ale też hiszpańskiego, szwedzkiego i perskiego. Oprócz języków obcych dużą wagę przywiązywała do nauki i doskonalenia języka polskiego. W 1852 r., po uzyskaniu dyspensy papieskiej, Jadwiga wyszła za mąż za brata swojej matki, późniejszego generała Władysława Zamoyskiego. Ich związek małżeński był, na owe czasy, związkiem partnerskim.

Po wyjściu za mąż Zamoyska zamieszkała w Paryżu. Rozumiała i podzielała obowiązki i służbę męża dla kraju. W czasie wojny krymskiej dwukrotnie towarzyszyła mu w jego misji na Wschodzie. Pomagała mężowi w jego działalności politycznej m.in. w Stambule i Bukareszcie. Podczas drugiego jej pobytu w Turcji w l. 1856-57 r. towarzyszyli jej synowie. W latach 1858-1859, 1861-1862, 1863 wyjechała z mężem w podróż dyplomatyczną do Anglii. Brała udział we wszystkich formach działalności politycznej męża. Dokonywała korekty artykułów i przemówień generała, zbierała wycinki prasowe dotyczące spraw polskich. Przepisywała i redagowała korespondencję męża.

Jadwiga samodzielnie zajmowała się wychowywaniem swoich dzieci. Było ich czworo: Władysław, Witold, Maria – zmarła w niemowlęctwie i druga córka, także Maria. Edukację patriotyczną dzieci umacniały prawie coroczne odwiedziny u rodziny, w kraju. Kórnik był zawsze dla Jadwigi symbolem tradycji rodzinnych i twierdzą w walce przeciwko polityce germanizacyjnej.

Zamoyska w 1863 r. wspomagała działalność powstańczą brata – Jana. Po śmierci męża, Jan został opiekunem siostry i zastąpił ojca jej dzieciom. Zarządzał majątkiem Zamoyskiej w Poznańskim i interesował się wychowaniem i edukacją synów Zamoyskiej. Władysława uczynił swoim spadkobiercą. Po śmierci męża Jadwiga pozostała na emigracji i postanowiła resztę życia poświęcić pracy dla kraju. Nawiązując do haseł zakładania stowarzyszeń religijnych, bez obowiązku składania ślubów zakonnych, postanowiła utworzyć „szkołę życia chrześcijańskiego”. Zamiar swój zrealizowała po odziedziczeniu przez syna, Władysława, dóbr kórnickich. Przejmowała w 1880 r. w imieniu syna majątek kórnicki, pomagała w zarządzaniu majątkiem. Interesowała się wszystkimi formami działalności syna, szczególnie sprawami Zakopanego.

W 1882 r. założyła w Kórniku pod Poznaniem [Szkołę Domowej Pracy Kobiet](#), częściej zwaną Zakładem Kórnickim. Była to pierwsza szkoła gospodarcza na ziemiach polskich. Po zamknięciu jej przez władze pruskie została przeniesiona do Lubowli na Spiszu (1886-1887), następnie do Kalwarii Zebrzydowskiej (1887-1889). W 1889 r., po nabyciu dóbr zakopiańskich przez Władysława Zamoyskiego, Jadwiga znalazła swoją siedzibę w zakopiańskich Kuźnicach. Szkoła istniała do 1949 r., gdy teren szkoły wraz z wszystkimi zabudowaniami przejęło Ministerstwo Rolnictwa. Program nauczania szkoły obejmował obok wychowania religijnego i zajęć praktycznych (szycie, gotowanie, organizacja gospodarstwa domowego), również naukę śpiewu, rysunków, literatury, geografii i historii Polski. Naczelnym hasłem Zakładu była potrójna praca: duchowa (modlitwa i medytacja), fizyczna i umysłowa.

Symbolizowało ją godło szkoły: krzyż, kądziel i książka. Hasło znalazło swój wyraz także w hymnie zakładowym „Służyć Bogu – służąc Ojczyźnie, służyć Ojczyźnie – służąc Bogu”.

Zamoyska w czasie swojego pobytu w Zakopanem, przerywanym częstymi wyjazdami do Paryża, napisała szereg dzieł o tematyce religijno-wychowawczej. Najważniejsze z nich to: „O miłości ojczyzny” (1899), „O pracy” (1900), „O wychowaniu” (1902-1904). Opracowywała i wydawała też różne drobne druki dotyczące szkoły np. programy, warunki przyjęcia, spis wyprawki. W 1898 r. opublikowała w Poznaniu broszurkę „Zakład Kórnicki (Szkoła Domowej Pracy w Zakopanem)”, rok później zupełnie inną broszurkę pod tym samym tytułem. Opracowała też i wydała anonimowo, nakładem Biblioteki Kórnickiej, podręczniki dotyczące piekarstwa (1900) i młeczarstwa (1901). W latach 1914-1919, w Paryżu, przygotowała do druku pamiętniki męża. Opracowywanie ich rozpoczęła jeszcze za życia Zamoyskiego, pod koniec lat pięćdziesiątych, po swoim powrocie z Turcji. Dzieło „Jenerał Zamoyski” (t. 1-6), ukazało się w latach 1910-1930, nakładem Biblioteki Kórnickiej. Zamoyska powróciła ostatecznie do Kórniku w 1920 r. W 1921 r. otrzymała Krzyż Polonia Restituta. Zm. 4 listopada 1923 r. Pochowana została w kościele w Kórniku.

Szkoła Jadwigi Zamoyskiej zyskała poparcie władz kościelnych oraz duże zainteresowanie w społeczeństwie. Program nauczania obejmował przede wszystkim wychowanie religijne i zajęcia praktyczne z szycia, haftu i gotowania, ale także zajęcia z rysunków, literatury, geografii, historii Polski oraz naukę śpiewu. Zamoyska publikowała dzieła o tematyce religijno-wychowawczej, m.in. *O wychowaniu* (1903), przygotowała także do druku pamiętniki męża *Jenerał Zamoyski* (ukazały się w sześciu tomach nakładem Biblioteki Kórnickiej w latach 1910–1930). Wiele czasu spędzała w Paryżu, w 1919 wizytowała szkołę w Zakopanem. Ostatnie lata życia spędziła wraz z synem w Kórniku, tam zmarła i została pochowana.

W dwudziestoleciu międzywojennym rozprowadzano obrazki z wizerunkiem Jadwigi Zamoyskiej oraz modlitwą za jej wstawiennictwem wydane za zgodą kurii arcybiskupiej w Poznaniu. Sprawę starań o jej beatyfikację propagowało Stowarzyszenie Matki Bożej Dobrej Rady w Kuźnicach^[4]. 27 listopada 2012 Kuria Metropolitalna w Poznaniu oficjalnie wszczęła proces beatyfikacyjny Jadwigi Zamoyskiej. Odtąd przysługuje jej tytuł Służebnicy Bożej.

[2023 Rok Jadwigi Zamoyskiej](#)

[Jadwiga Zamoyska na dziś](#)

[Niewiasta mężna - jenerałowa Jadwiga Zamoyska](#)

[Jadwiga z Działyńskich Zamoyska](#)

[Zamoyska, Jadwiga \(1831--1923\)](#)

[Bibliografia ze zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Białej Podlaskiej](#)

[O wychowaniu / Jadwiga Zamoyska. - Lublin : Wydawnictwo Instytutu Edukacji Narodowej 2002.](#)

[Palka, Sylwia. Kobieta wychowawczynią : Jadwiga z Działyńskich Zamoyska \(1831-1923\). W: Wychowawca 2007, nr 6, s. 18-19](#)

[Palka, Sylwia. Jadwiga z Działyńskich Zamoyska - mądra wychowawczyni. W: Wychowawca 2006, nr 7/8, s. 25](#)

[Sztaba, Mariusz \(1970- \). Aktualność i ważność idei "trójpracy" Jadwigi Zamoyskiej dla integralnego rozwoju osoby. W: Pedagogika Społeczna R. 14, nr 1 \(2015\), s. 93-114.](#)

[Czajkowska, Agnieszka \(filologia\). Doświadczenie Wschodu w XVIII i XIX wieku w biografii kobiet : \(na przykładzie Salomei Pilsztynowej, Ludwiki Śniadeckiej i Jadwigi Zamoyskiej\). W: Pamiętnik Literacki R. 109, z. 2 \(2018\), s. 5-27](#)